

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
بررسی بازنمایی جنگ قره‌بلغ در روزنامه‌ها

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع رسانی
دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها

مهر ۱۳۹۹

فهرست مطالب

۳	.....مقدمه
۴	..... نمودارواژه نما، تنوع مطالب و روندها
۶	..... محورهای مهم و پر تکرار در روزنامه‌ها
۸	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه ایران
۹	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه کیهان
۱۰	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه ابتکار
۱۱	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه جوان
۱۳	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه رسالت
۱۵	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه قدس
۱۷	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه شرق
۱۸	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه اعتماد
۲۰	..... بازنمایی جنگ قره باغ در روزنامه خراسان

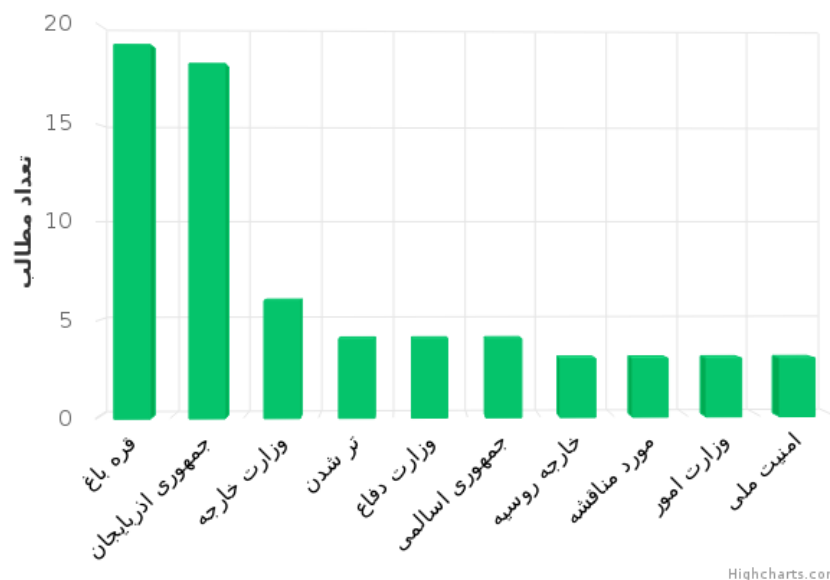
مقدمه

قره باغ از مناطق شمالی ایران بود که پس از جنگ اول ایران و روسیه تزاری و کشته شدن جوادخان قاجار آخرین حاکم ایرانی آن، در طی عهدنامه گلستان، از خاک ایران جدا شد. پس از فروپاشی حکومت تزاری در روسیه، آذربایجان و ارمنستان تا حدودی مستقل شدند اما با قدرت گیری اتحاد جماهیر شوروی مجدداً تحت حاکمیت این نظام سیاسی قرار گرفتند. مسئله قره باغ مانند همه تنش‌های سیاسی که در دوره پسا شوروی رخ داد از جمله نتایج یک خلا قدرت ناشی از فروپاشی یک قدرت جهانی بود. سال‌های منتهی به نابودی شوروی سال‌هایی است که مسئله قره باغ آغاز شده و در سالهای ۹۰ تا ۹۲ میلادی منجر به اشغال شدن ۲۰ درصد خاک جمهوری آذربایجان و خارج شدن یک میلیون نفر از شهروندان آذری بوده است. همسایگان این دو کشور و قدرتهای بین المللی تلاش کردند که برای پیدا کردن راه حل‌هایی اقدام کنند که جمهوری اسلامی ایران یکی از آن کشورها بود که تلاش داشت سیاست میانجیگری را در پیش گیرد و مذاکرات صلحی در تهران انجام گرفت، اما بدلیل کارشکنی‌های قدرتهای منطقه‌ای و بین المللی ناکام ماند زیرا اگر به نتیجه می‌رسید می‌توانست آغاز نقش آفرینی‌های ایران در قفقاز و آسیای میانه باشد.

پایش حاضر به بررسی و رصد محتوای روزنامه‌ها در زمینه ابعاد سیاسی و بین‌المللی جنگ قره باغ در بازه زمانی ۱۲ الی ۱۷ مهر ۱۳۹۹ پرداخته است. روزنامه‌های مورد بررسی عبارتند از: ایران، کیهان، ابتکار، جوان، رسالت، قدس، شرق، اعتماد و خراسان.

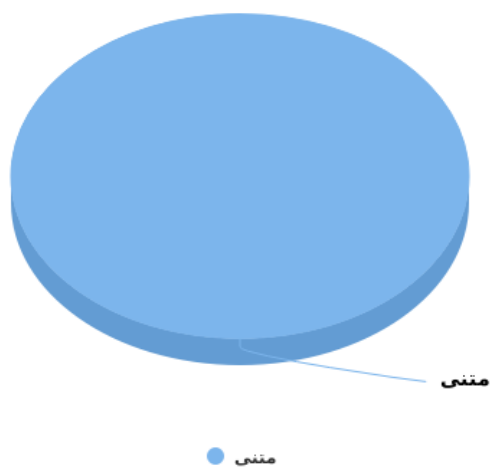
نمودار واژه‌نما

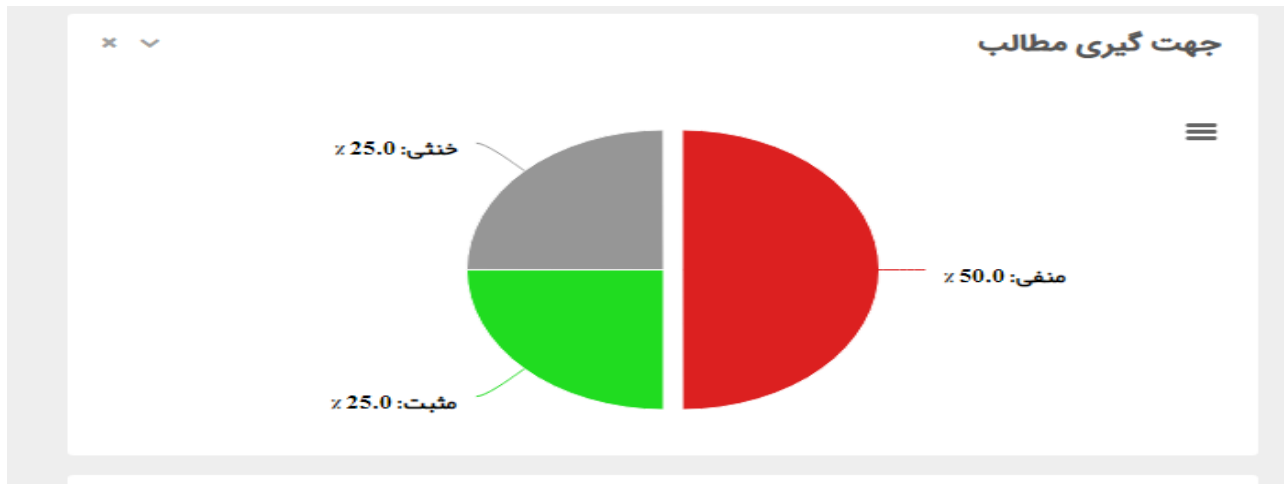
در این شکل، عبارت‌هایی که بیشترین تکرار را در مطالب مرتبط با کلیدواژه‌های این گزارش در منبع روزنامه های چاپی مرتبط داشته اند، نمایش داده شده است.

نمودار تنوع مطالب

در شکل زیر، تنوع مطالب مرتبط با موضوع و کلیدواژگان گزارش مشخص شده است.

وزرای خارجه سرگئی لاوروف تماس تلفنی
 وزارت خارجه خارجه روسیه
 توقف فوری صدور بیانیه ثبات منطقه
 امور خارجه محکوم کردند حل و فصل
 جمهوری اذربایجان مناقصه گران
 وزیر خارجه وزارت امور برعهده دارند
 حال پیگیری جمهوری اسالمی امریکا و فرانسه درگیری بین

محورهای مهم و پر تکرار روزنامه‌ها پیرامون جنگ ارمنستان و آذربایجان

❖ موضوع سیاسی

– آغاز جنگ

- تاکید بر سیاست میانجیگری و بی طرفی ایران
- حمایت از تمامیت ارضی جمهوری آذربایجان
- موضع بی طرفی ایران
- دیپلماسی فعال ایران راهکاری برای اتمام جنگ قره باغ
- هشدار مقامات ایرانی مبنی بر مقابله با هرگونه حمله به مرزهای ایران
- آسیب زا بودن این جنگ برای ایران
- خطرناک بودن این جنگ برای منافع ایران
- تاکید ایران بر امنیت مرزهای
- جایگاه ایران در این جنگ و تاثیر پذیری و تاثیرگذاری
- قابل قبول نبودن هرگونه حمله به خاک ایران
- هشدار ایران مبنی بر عدم نفوذ نیروهای جنگی به مرزهای

❖ موضوع بین الملل

- مواضع سایر کشورها در قبال جنگ قره باغ
- روابط و موضع عربستان و ترکیه در منطقه قره باغ
- محکومیت اقدام ترکیه برای اعزام نیروهای نظامی به منطقه قفقاز
- فشار جهانی بر آتش بس و تمام شدن این جنگ
- مداخله اسرائیل و نیروهای صهیونیستی در مساله قره باغ

❖ بیانیه احزاب و ائمه جمعه

- کارکرد معکوس بیانیه های غیر رسمی درمورد مناقشه قره باغ

- موضوع اقتصادی

- تجارت بین الملل ایران، قربانی مناقشه ارمنستان و آذربایجان

بازنمایی مواضع روزنامه‌های سراسری در قبال جنگ قره باغ

روزنامه ایران

روزنامه ایران از جمله روزنامه‌های مورد بررسی در بازه زمانی مشخص شده است. با توجه به مطالبی که درباره جنگ قره باغ منتشر کرده است، این روزنامه رویکرد متفاوتی را در پیش گرفته است. این روزنامه با تیتراژها و مطالب صفحات اول خود، سعی در نشان دادن و تاکید بر حمایت برخی از نمایندگان ایران از جمهوری آذربایجان دارد، برای مثال در شماره ۱۲ مهر یکی از مطالب منتشر شده البته در قالب خبر مبنی بر بیانیه حمایت ۴ نماینده ولی فقیه و نمایندگان شمال غرب کشور از جمهوری آذربایجان است. همچنین در شماره چهارشنبه ۱۶ مهر نیز صحبت‌های سخنگوی دولت درباره جنگ قره باغ را از زاویه تاکید بر سیاست میانجیگری و بی طرفی ایران و همچنین حمایت از تمامیت ارضی جمهوری آذربایجان مورد توجه قرار داده است. البته این مطالب بیشتر برای تاکید بر بی طرفی ایران و تمایل ایران به حل مساله جنگ قره باغ است. نکته مهم دیگر در این روزنامه تاکید بر آسیب‌های اقتصادی و سیاسی است که می‌تواند تداوم این جنگ برای ایران داشته باشد. همانطور که می‌بینیم در شماره یکشنبه ۱۳ مهر روزنامه ایران یکی از تیتراژهای مهم درباره جنگ قره باغ، این است: «بازار نفت ایران سردرگم در میان قره باغ و کرونای ترامپ» در ادامه مطلب نیز بر منافع که پایان این جنگ و صلح میان آذربایجان و ارمنستان برای ایران و منطقه دارد، اشاره می‌کند. به طور کلی می‌توان گفت روزنامه ایران در قبال جنگ قره باغ بیشتر موضع میانجی‌گرانه و حل مساله دارد و به توانایی‌های ایران در ایجاد صلح میان این ۲ کشور در منطقه تاکید کرده است. لازم به ذکر است که روزنامه ایران در هر ۵ شماره خود در هفته دوم مهر ماه ۹۹ به مساله جنگ قره باغ پرداخته است.

روزنامه کیهان

روزنامه کیهان دیگر روزنامه مورد بررسی در این تحقیق است. با توجه به بررسی‌های انجام شده می‌توان گفت مهم‌ترین بُعد و زاویه‌ای که روزنامه کیهان برای پرداختن به موضوع انتخاب کرده است بیشتر جنبه بین‌المللی این جنگ و خطری که می‌تواند برای کشور های منطقه داشته باشد است. البته این نکته بیشتر در شماره ۱۲ و ۱۳ مهر این روزنامه به چشم می‌خورد، مطالبی که در صفحات اول این تاریخ‌ها در کیهان منتشر شده است حاکی از این مسئله است. در واقع روزنامه کیهان در گزارش‌های خود، ابتدا، اقدام ترکیه برای اعزام نیروهای نظامی به منطقه قفقاز را محکوم کرده است و سپس با انتشار مطلبی درباره نگرانی‌های بین‌المللی درباره «جنگ قره باغ» موضع خود را مشخص کرده است. علاوه بر این در دیگر شماره‌های این روزنامه نیز همین رویکرد به چشم می‌خورد یعنی کیهان با مطالبی که بیشتر در قالب خبر منتشر می‌کند سعی در خطرناک نشان دادن این جنگ در درجه اول برای منطقه خاورمیانه و سپس برای جهان دارد، همانطور که می‌بینیم در شماره‌های ۱۴، ۱۵ و ۱۶ مهر گزارش‌ها و اخبار منتشر شده در این روزنامه بیشتر حاکی از اوج‌گیری حملات نظامی و موشکی، کشته شدن افراد غیر نظامی است. همچنین همانند دیگر روزنامه‌ها، کیهان هم بر موضع بی‌طرفی ایران در این جنگ و هشدار مقامات ایرانی مبنی بر مقابله با هرگونه حمله به مرزهای ایران پرداخته است و در این باره گزارش‌های عمیقی تهیه کرده است. لازم به ذکر است که بیشترین مطلب منتشر شده در روزنامه کیهان درباره جنگ «قره باغ» در شماره ۱۵ مهر ماه این نشریه می‌باشد که حدود ۶ مطلب در قالب خبر و گزارش منتشر شده است. یکی دیگر از نکات قابل توجه درباره این روزنامه، نحوه پرداختن آن به مطالبی است که در روزنامه‌های مطرح جهان مثل واگستن پست و نیویورک تایمز، منتشر شده است. برای نمونه، گزارشی است که واشنگتن پست درباره خطری که تداوم جنگ قره باغ برای منطقه و جهان دارد منتشر کرده است. در واقع نحوه انتخاب مطالب توسط این روزنامه هم جالب است، زیرا سعی دارد با گزینش این محتواها، رویکرد خودش را که آسیب‌زا بودن و خطرناک بودن این جنگ است، مشخص کند. به طور کلی می‌توان گفت؛ روزنامه کیهان بیشتر بر ابعاد بین‌المللی این جنگ و نگرانی‌های کشورهای منطقه و دیگر کشور های جهان، همچنین آسیب‌زا بودن این جنگ برای ایران و بی‌طرفی ایران در این جنگ پرداخته است.

روزنامه ابتکار

با بررسی محتوایی روزنامه ابتکار در بازه زمانی مورد بررسی رویکرد و موضع این روزنامه نسبت به مسئله جنگ قره باغ مشخص می‌شود. برای این بررسی تمام مطالب مرتبط با این مسئله در قالب گزارش (تحلیلی و خبری)، مصاحبه‌ها و گفتگوها، مقاله‌ها و سرمقاله‌ها و دیگر بخش‌های روزنامه مثل اخبار و یادداشت روزانه مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به این موارد می‌توان گفت؛ روزنامه ابتکار بیشتر به توصیف رویکرد کشور های منطقه و جهان نسبت به این جنگ پرداخته است. برای مثال در شماره شنبه ۱۲ مهر در ۲ مطلب منتشر شده در صفحه اول این روزنامه، به مخالفت ترکیه نسبت به بیانیه مشترک آمریکا، فرانسه و روسیه و همچنین ورود نیروهای نظامی سوری از خاک ترکیه به قره باغ و موضع منفی این کشورها نسبت به دخالت در مساله قره باغ توجه نشان داده است. در ادامه و شماره های بعدی به ویژه در شماره یکشنبه ۱۳ مهر به بررسی موضع ایران نسبت جنگ قره باغ پرداخته و رویکرد ایران را نوعی استاندارد دوگانه تلقی کرده است. در واقع روزنامه ابتکار با سرمقاله ای که در این شماره منتشر کرده سعی در نشان دادن سیاست بی طرفی و میانجیگرانه ایران نسبت به این جنگ دارد. در شماره دوشنبه ۱۴ مهر نیز مطلبی که به چشم می‌خورد، مقاله ای است که به تحلیل نتیجه این نبرد می‌پردازد و با این عنوان (برنده و بازنده جنگ) توجه مخاطب را به خود جلب می‌کند و در ادامه همین شماره نیز یک خبر که درباره قربانی شدن نیروهای غیر نظامی در این جنگ است، به انتشار رسیده. در شماره سه شنبه ۱۵ مهر نیز ۲ مطلب در قالب گزارش تحلیلی و سرمقاله درباره این جنگ منتشر شده که بسیار جالب توجه است. در مطلب اول روزنامه ابتکار به بررسی روابط و موضع عربستان و ترکیه در منطقه قره باغ اشاره کرده است و روابط این ۲ کشور را تنش‌زا، و ایدئولوژی سیاسی آنها را مخالف یکدیگر خوانده است. در مطلب دوم این شماره نیز به وضعیت ایران در جنگ قره باغ به خوبی پرداخته شده است و روزنامه ابتکار این جنگ را نه تنها برای منطقه خاورمیانه بلکه برای ایرانیان و مرزهای کشور آسیب‌زا می‌داند و جنگ قره باغ را برای ایران یک تهدید تلقی می‌کند. به طور کلی می‌توان گفت روزنامه ابتکار نسبت به جنگ قره باغ بیشتر موضع تحلیلی و بررسی مواضع کشورهای جهان درباره این جنگ است، همچنین این روزنامه هم بر موضع بی طرفی ایران در این جنگ و خطرناک بودن این جنگ برای منافع ایران تاکید کرده است. لازم به ذکر است که در شماره چهارشنبه ۱۶ مهر ماه، مطلبی درباره جنگ قره باغ در روزنامه ابتکار منتشر نشده است.

روزنامه جوان

با تحلیل محتوای روزنامه جوان در شماره های مشخص شده در بازه زمانی مورد مطالعه یعنی در هفته دوم مهرماه ۱۳۹۹، موضع و رویکرد این روزنامه نسبت به مساله جنگ قره باغ مشخص می‌شود. برای این کار، تمامی مطالب منتشر شده در این روزنامه اعم از گزارش‌ها (تحلیلی و خبری)، مصاحبه‌ها و گفتگوها، مقاله‌ها و سرمقاله‌ها و همچنین دیگر بخش‌های روزنامه مثل یادداشت‌ها، اخبار و گذر و حتی بخش کاربران و محتوای منتشر شده در فضای مجازی که با جنگ قره باغ مرتبط است مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به این موارد می‌توان گفت؛ روزنامه جوان هم رویکرد متفاوتی از دیگر مطبوعات را در پیش گرفته است. این روزنامه بیشتر بر زاویه دید جهانی و دیدگاه کشورهای دیگر مثل آمریکا، فرانسه، روسیه و ترکیه درباره جنگ قره باغ تاکید کرده است، برای مثال در شماره ۱۲ مهر، ۲ مطلب منتشر شده در صفحه اول این روزنامه، به منافع کشورهای دیگر در جنگ قره باغ و همچنین فشار جهانی بر آتش بس و تمام شدن این جنگ اختصاص دارد. جالب توجه است که روزنامه جوان هم اقدام ترکیه مبنی بر حمایت از آذربایجان را اقدامی نادرست تلقی کرده و در همین راستا، اخبار و گزارش‌هایی از سخنان سران کشورهای مثل آمریکا و فرانسه مبنی بر اینکه ترکیه باید دست از حمایت آذربایجان بردارد را منتشر کرده است. در شماره‌های دیگر این روزنامه نیز به خصوص در شماره ۱۳ مهر، یک گزارش تحلیلی و عمیق درباره صحبت‌های سخنگوی وزارت خارجه ایران درباره امنیت مرزهای کشور اختصاص یافته است. این روزنامه نیز بر رویکرد بی طرفانه ایران در این جنگ و همچنین لزوم توجه ۲ کشور درگیر در این جنگ یعنی آذربایجان و ارمنستان به امنیت مرزهای ایران تاکید کرده است. یکی دیگر از مسائل مهمی که در این شماره روزنامه جوان به چشم می‌خورد پرداختن آن به واکنشی است که کاربران ایرانی نسبت به این جنگ در فضای مجازی به ویژه در توئیتر نشان داده اند، در این مطلب، مداخله اسرائیل و نیروهای صهیونیستی در مساله قره باغ واکنش منفی نشان داده شده است. علاوه بر این در یک گزارش منتشر شده در یکشنبه ۱۳ مهر ماه نیز، اقدامات اسرائیل، در اوج گیری این جنگ توسط روزنامه جوان موثر خوانده شده و این روزنامه دخالت‌های رژیم صهیونیستی در برافروخته شدن آتش این جنگ را موثر دانسته است. در شماره دوشنبه ۱۴ مهر این روزنامه نیز مطالبی که منتشر شده بیشتر جنبه اطلاع رسانی و خبر داشته و علاوه بر اطلاعاتی که از وضعیت شهرها در این جنگ می‌دهد، به اخبار داخلی مثل بازدید کمیسیون

امنیت ملی از نوار مرزی آذربایجان و ایران پرداخته شده است. در جوان روز سه شنبه ۱۵ مهر ماه نیز علاوه بر موضعی که کشور های منطقه و جهان نسبت به این جنگ دارند که البته بیشتر به منافع آنها در این نبرد پرداخته شده به ریزنی ایران با آنکارا و مسکو برای اتمام این جنگ نیز اشاراتی شده است. در همین شماره می خوانیم که روزنامه جوان در یکی از مطالبی که منتشر کرده است دیپلماسی فعال ایران را راهکاری برای اتمام جنگ قره باغ می داند و بر توانایی ایران در حل این مساله تاکید می کند. در آخرین شماره این روزنامه یعنی چهارشنبه ۱۶ مهر نیز بیشتر به موضع بی طرفانه و میانجیگرانه ایران اما اینبار از جانب مشاور رهبر انقلاب در امور بین الملل تاکید شده است. به طور کلی می توان گفت روزنامه جوان ابتدا به رویکرد جهانی یعنی هم کشورهای منطقه خاورمیانه و هم کشورهای فرا منطقه ای مثل آمریکا و اروپا نسبت به جنگ قره باغ توجه کرده است و سپس به موضع بی طرفانه ایران و همچنین تاکید ایران بر امنیت مرزهای خود پرداخته است.

روزنامه رسالت

بررسی مطالب روزنامه رسالت در هفته دوم مهر ماه نشان دهنده آن است که روزنامه رسالت رویکرد نسبتاً متفاوتی را نسبت به این جنگ در پیش گرفته است. در ابتدا نکته جالب توجه درباره روزنامه رسالت این است که در شماره اول آن یعنی شنبه ۱۲ مهر، مطلبی راجع به جنگ قره باغ به انتشار نرسیده است. در شماره یکشنبه ۱۳ مهر نیز تنها مطلب منتشر شده درباره قره باغ به موضوع هشدار ایران و صحبت های سخنگوی وزارت خارجه کشور درباره تاکید بر عدم تعرض به خاک ایران در این جنگ، پرداخته شده است. در شماره دیگر این روزنامه یعنی دوشنبه ۱۴ مهرماه، ۳ مطلب درباره جنگ قره باغ منتشر شده است، یکی از سرمقاله های مرتبط با این جنگ به «کارکرد معکوس بیانیه های غیر رسمی در مورد مناقشه قره باغ» اشاره می کند و نه تنها این بیانیه ها را در فروکش کردن این جنگ و یا صلح میان این دو کشور بی اثر می داند، بلکه آن ها را تهدیدی برای امنیت ملی ایران نیز تلقی می کند. منظور از بیانیه های غیر رسمی در این مطلب، بیانیه هایی است که توسط چهره های فرهنگی و اجتماعی درباره این جنگ منتشر شده است. مطلب دوم این شماره هم درباره وضعیت شهرهای درگیر در جنگ و گسترش آتش جنگ در قره باغ خبر می دهد. مطلب آخر هم یک گزارش تحلیلی است که به واکاوی و بررسی موضع ایران در قبال این جنگ پرداخته است، در این مطلب تاکید شده که آرامش منطقه و مرزهای کشور برای ایران در اولویت است. در شماره سه شنبه ۱۵ مهر ماه نیز، ۳ مطلب درباره قره باغ منتشر شده است که اولین مطلب آن گزارشی از سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی و تاکید وی بر پایان این جنگ با گفتگوی طرفین است. مطلب دیگر در این شماره به اثراتی که این جنگ بر منافع کشورهای منطقه دارد پرداخته است و به طور کلی این جنگ را برای امنیت کل منطقه خاورمیانه به ویژه منطقه قفقاز، آسیب زا تلقی کرده است. در مطلب آخر روزنامه رسالت در تاریخ ۱۵ مهر، سخنان لاروف، وزیر امور خارجه روسیه در مورد حل مساله قره باغ در قالب مذاکرات «مینسک» یک گزارش خبری ارائه شده است و در آن آمادگی روسیه برای حل مناقشه قره باغ را اطلاع رسانی کرده است. در شماره آخر روزنامه رسالت یعنی چهارشنبه ۱۶ مهر، تنها یک مطلب درباره قره باغ منتشر شده است که آن هم به صحبت های سخنگوی وزارت دفاع ارمنستان مبنی بر بازگشت آرامش به قره باغ پرداخته است، در واقع در این مطلب تاکید شده که ارمنستان در حال حاضر، حملات خود را متوقف کرده و هرگونه حمله به عهده آذربایجان می باشد. به طور کلی می

توان گفت روزنامه رسالت در مقایسه با دیگر روزنامه ها، موضع و رویکرد خنثی تری را در پیش گرفته است و بیشتر به اطلاع رسانی درباره این جنگ پرداخته است اما در عین حال بر مواردی مثل بی طرفی ایران در جنگ قره باغ، آسیب زا بودن این جنگ برای کشورهای منطقه و پایان یافتن این جنگ با گفتگو و توانایی حل مساله ۲ طرف درگیر، تاکید کرده است.

روزنامه قدس

بررسی روزنامه قدس در هفته دوم مهر ماه نشان می‌دهد که این روزنامه در روز شنبه ۱۲ مهر، ۲ مطلب درباره قره باغ منتشر کرده است که مطلب اول در قالب یک مقاله تحلیلی به بررسی جایگاه ایران در این جنگ و تاثیر پذیری و تاثیرگذاری آن پرداخته و این جنگ را با بررسی های تاریخی آن برای امنیت ایران در منطقه خطرناک می‌داند. و مطلب دوم نیز به استقبال ارمنستان از طرح سازمان ملل برای آتش بس در قالب خبر اختصاص دارد. در شماره یکشنبه ۱۳ مهر نیز از ۲ مطلب منتشر شده درباره قره باغ یکی از آنها به هشدار جدی ایران درباره عدم تعرض به خاک کشور در درگیری میان آذربایجان و ارمنستان پرداخته شده و در مطلب دوم آن نیز از ورود شبه نظامی های سوری به خاک قره باغ خبر می‌دهد و تحلیلی درباره این خبر ارائه نکرده است. همچنین در شماره بعدی روزنامه قدس یعنی دوشنبه ۱۴ مهر به طور کلی دو مطلب درباره جنگ قره باغ منتشر شده که اولین مطلب آن یک مقاله تحلیلی درباره وضعیت مثلث «روسیه، ایران و ترکیه» در درگیری قره باغ به عنوان ۳ کشور درگیر و مهم در منطقه است و ظرفیت ها و موانع پیش روی این ۳ کشور را برای حل مساله قره باغ پیش بینی می‌کند و همچنین موضع این ۳ کشور را بیشتر بر حل مساله و میانجیگری تلقی می‌کند. علاوه بر این در مطلب دوم این شماره نیز موضوع «بازدید اعضای کمیسیون امنیت ملی از مرزهای قره باغ» در قالب یک خبر منتشر شده است. در شماره سه شنبه ۱۵ مهر روزنامه قدس، بیشترین فضا به موضوع جنگ قره باغ اختصاص داده شده، چرا که ۴ مطلب در صفحات این روزنامه درباره قره باغ منتشر شده است. اولین مطلب در تاریخ سه شنبه ۱۵ مهر روزنامه قدس به صحبت های سخنگوی وزارت امور خارجه کشور در مورد راه حل ایران برای حل مساله قره باغ اشاره دارد و باز هم به موضع هشدار ایران برای امنیت مرزهای خود تاکید کرده است. مطلب دوم این شماره هم درباره آخرین وضعیت جنگ و شرایط باکو برای توقف حملات است که در قالب اخبار جهان به انتشار رسیده است. مطلب سوم در تاریخ ۱۵ مهر روزنامه قدس نیز به همین ترتیب است، یعنی گفته رئیس جمهور ارمنستان مبنی بر «عصبانی شدن روسیه از اعزام تروریست به آذربایجان» که در قالب یک خبر منتشر شده است. آخرین مطلب این شماره نیز جالب توجه است زیرا محتوای مورد نظر خود را مبنی بر «استفاده آذربایجان از بمب های خوشه ای در مناطق مسکونی و غیر نظامی» در قالب یک عکس نوشت منتشر کرده است و تحلیل و موضع خود که

واکنشی منفی به این اقدام است را اینگونه ارائه کرده است. در شماره آخر این روزنامه یعنی تاریخ چهارشنبه ۱۶ مهر، ۳ مطلب درباره این مساله منتشر شده است. اولین مطلب در این شماره درباره هشدار یکی از فرماندهان ایرانی، سرتیپ حاتمی مبنی بر قابل قبول نبودن هرگونه حمله به خاک ایران حتی به اشتباه است. دومین مطلب روزنامه قدس در تاریخ ۱۶ مهر نیز یک گزارش تحلیلی عمیق درباره مقایسه آذربایجان و ارمنستان به عنوان طرف های درگیر در جنگ قره باغ، از منظر توان و قدرت نظامی است که در این مطلب با آوردن آمار و ارقام از تعداد نیروها و پایگاه های نظامی، ابزار آلات جنگی و موشک های موجود در هر کشور به ارائه اطلاعاتی درباره هر کدام از این کشورها می پردازد. مطلب سوم در این شماره روزنامه قدس نیز جالب توجه است، این گزارش به جزئیات مکالمه پوتین با نخست وزیر ارمنستان و تاکید وی بر خاتمه این جنگ پرداخته است. به طور کلی می توان گفت روزنامه قدس، نسبت به جنگ قره باغ بیشتر موضعی جهانی دارد یعنی سعی دارد با انتشار مواضع کشورهای جهان به ویژه کشورهای اثر گذار در این مناقشه مثل روسیه و ترکیه، رویکرد خود که بیشتر به سمت پایان یافتن و خاتمه این جنگ است را ارائه کند.

روزنامه شرق

با توجه به بررسی ها و تحلیل های انجام شده، می توان گفت مهم ترین تیتراژها و مطالب برجسته در صفحات اول این روزنامه، به ترتیب مقولات اقتصادی و بررسی این جنگ از دیدگاه اقتصادی و همچنین سیاست خارجی می باشد که بیشتر از ابعاد و زوایای دیگر این مساله در روزنامه شرق، برجسته شده اند. همچنین لازم به ذکر است که روزنامه شرق در این ۳ شماره بیشتر در صفحات اقتصادی و سیاسی خود به انتشار گزارش های تحلیلی، خبری پرداخته است. با توجه به محتوای تیتراژهای منتشر شده در صفحات اول این روزنامه، می توان نتیجه گرفت که موضع روزنامه شرق نسبت به اعلام بی طرفی ایران و دفاع از مرزهای خود در منطقه، مثبت است و به طور کلی نسبت به مساله خود جنگ میان ۲ کشور ارمنستان و آذربایجان، موضع و جهت گیری منفی دارد. همچنین این روزنامه با مطالبی که در قالب گزارش، مصاحبه، رویداد و حتی خبر منتشر کرده است، سعی در بیان این نکته دارد که ایران باید موضع خودش را نسبت به منافع خود در منطقه به گونه ای مشخص کند که در عین حال خدشه ای یا آسیبی به روابط ایران با این ۲ کشور وارد نشود. همانطور که در مطالب منتشر شده هم مشاهده می شود، موضوع جنگ قره باغ در روزنامه شرق، بیشتر از منظر اقتصادی و سیاسی مورد بررسی قرار داده است، برای نمونه یکی از تیتراژهای جالب توجه در این روزنامه، «تجارت بین الملل ایران، قربانی مناقشه ارمنستان و آذربایجان» است. علاوه بر این می توان گفت، روزنامه شرق نسبت به موضع هشدار و بیطرفی ایران در این جنگ، رویکرد و جهت گیری مثبت دارد. همچنین در ۲ شماره آخر این روزنامه یعنی در روزهای سه شنبه و چهارشنبه نیز مطالب زیادی به این مساله، اختصاص نیافته است و تنها در شماره ۳۸۳۵ سه شنبه ۱۵ مهر ماه، یک مطلب در قالب یک گزارش تحلیلی درباره «جنگ قره باغ» منتشر شده است. لازم به ذکر است که در شماره ۳۸۳۶ روزنامه شرق یعنی چهارشنبه ۱۶ مهر ماه، مطلبی درباره «قره باغ» منتشر نشده است. به طور کلی همانطور که گفته با بررسی ۵ شماره از روزنامه شرق در هفته دوم مهرماه ۱۳۹۹، می توان نتیجه گرفت که رویکرد و موضع این روزنامه نسبت به مساله قره باغ، بیشتر تاکید بر بی طرفی ایران، امنیت منطقه و هشدار ایران مبنی بر عدم نفوذ نیروهای جنگی به مرزهای خود است.

روزنامه اعتماد

روزنامه اعتماد در اولین شماره خود یعنی شنبه ۱۲ مهر، ۳ مطلب درباره این جنگ منتشر کرده است. مطلب اول این شماره در قالب یک گفتگوی عمیق با سفیر پیشین ایران در آذربایجان درباره سرنوشت این درگیری منتشر شده و در آن، به این موضوع که پایان یافتن و خاتمه این جنگ نیاز به یک راه حل اساسی دارد و در حال حاضر اراده ای برای اتمام آن وجود ندارد، پرداخته شده است. دومین مطلب این شماره هم در قالب یک مقاله با عنوان «چکاندن اشتباهی ماشه» منتشر شده و در آن به تحلیل کلی این جنگ و ارائه اطلاعات تاریخی و ریشه ای از شکل گرفتن این درگیری میان ارمنستان و آذربایجان پرداخته است. سومین مطلب روزنامه اعتماد در شنبه ۱۲ مهر نیز یک سرمقاله درباره ورود و مداخله کشورهای جهان به ویژه مناقشه فرانسه و ترکیه بر سر منطقه قره باغ است. در این مقاله به تحریکات و اقداماتی که این ۲ کشور برای دستیابی به منافع خود در این درگیری انجام داده اند، پرداخته شده است. در شماره بعدی روزنامه اعتماد یعنی روز یکشنبه ۱۳ مهر ماه، اولین نکته جالب توجه، اختصاص دادن بخش عکس روز این روزنامه به ماجرای قره باغ است، یک عکس از منطقه قره باغ و حضور نیروهای ۲ طرف در این جنگ. در این شماره هم ۲ مطلب درباره قره باغ منتشر شده است؛ مطلب اول درباره هشدار تهران به طرفین درگیر در جنگ یعنی آذربایجان و ارمنستان است که در قالب یک خبر تنظیم شده است و مطلب دوم نیز در قالب یک گزارش تحلیلی منتشر شده و در آن به این مساله که «آیا صلح ایروان با باکو ممکن است یا نه؟» پرداخته شده است. در این مطلب از نظرات کارشناسان برای بررسی این موضوع استفاده شده و همچنین به موارد و نکات مهمی که مخاطب را در رسیدن به پاسخ یاری می کند، اشاره شده مواردی مثل: موانع موجود در منطقه و جهان برای ایجاد صلح، تاثیر نفوذ و ورود کشورهای دیگر مثل ترکیه، فرانسه و روسیه به این قضیه و مواردی از این قبیل. روزنامه اعتماد در شماره دوشنبه ۱۴ مهر ماه، با ۲ مطلب به جنگ قره باغ پرداخته است. در مطلب اول در قالب یک گزارش به بررسی و تحلیل وضعیت فعلی قره باغ پرداخته است و به برخی مطالب مهم از نشریات دیگر جهان مثل تایمز و واشنگتن پست نیز اشاراتی کرده است. اولین تیتراژ مهم و برجسته در این مطلب، خبر از عدم تمایل واشنگتن به مداخله و اظهار نظر برای حل مناقشه قره باغ می دهد و دلایل آن را بررسی می کند. دومین مطلب منتشر شده در این شماره هم در قالب اخبار جهان، به بیانیه سفارت ایران درباره محکومیت حمله به غیرنظامیان پرداخته است و باز هم بر موضع ایران

مبنی بر پایان یافتن هر چه زودتر این جنگ و حفظ آرامش و امنیت منطقه تاکید می کند. در شماره سه شنبه ۱۵ مهر ماه روزنامه اعتماد، تنها یک مطلب آن هم در قالب گزارشی از تذکر وزیر کشور نسبت به ادامه ناامنی ها و ایجاد مزاحمت برای مناطق مرزی ایران منتشر کرده است. همچنین در همین مطلب به مزاحمت هایی که این جنگ برای روستای مرزی خدا آفرین در حملات خود ایجاد کرده است نیز اشاره شده است. روزنامه اعتماد در آخرین شماره خود یعنی چهارشنبه ۱۶ مهر، در ۳ مطلب به نکات مهم درباره این جنگ پرداخته است. در مطلب اول گزارشی کامل از هشدار سخنگوی دولت مبنی بر اینکه هیچ گونه تجاوز عامدانه و غیرعامدانه به خاک ایران، تحمل نمی شود، به انتشار رسیده است و در مطلب دوم این شماره نیز به هشدار وزیر دفاع نسبت به اصابت خمپاره به خاک ایران، اشاره کرده است. مطلب سوم این شماره اما جالب توجه است چرا که یک مقاله تحلیلی از دورنمای روابط ۲ کشور ترکیه و روسیه و روابط اردوغان و پوتین در سایه جنگ قره باغ ارائه کرده است. به طور کلی می توان گفت، روزنامه اعتماد در ابتدا همانند روزنامه های دیگر پرداختن به اولویت ایران در این جنگ یعنی آرامش و امنیت مرزهای کشور با انتشار مطالبی که درباره هشدارهای گوناگون از مسئولین کشور بود، پرداخته است و در درجه بعد به تاثیری که مداخله و ورود کشور های دیگر جهان مثل ترکیه، فرانسه و... در شدت یافتن این جنگ و یا سرد شدن آتش آن دارند، توجه کرده است.

روزنامه خراسان

این روزنامه شنبه ۱۲ مهر، اولین مطلب منتشر شده درباره این جنگ به یک مقاله تحلیلی درباره توسعه طلبی و منفعت طلبی کشورهای دیگر در مناقشه قره باغ است و ابتدا به این موضوع پرداخته که کشورهای مثل ترکیه و اسرائیل چه منفعتی در این جنگ کسب می کنند و تیرتی که برای این مطلب انتخاب کرده است یعنی «قره باغ؛ قربانی توسعه طلبی تل آویو و آنکارا» این نکته را نشان می دهد. مطلب دوم این شماره نیز در قالب یک گزارش به مانور و حضور و همچنین تاثیر کشورهای دیگر مثل اسرائیل، ترکیه و سوریه از طریق ارسال نیرو و ابزار آلات جنگی به این منطقه برای کمک به هرکدام از طرفین این مناقشه پرداخته است. در مطلب سوم نیز به آسیب و خطری که این جنگ برای شهرهای مرزی ایران از جمله برخی مناطق در اردبیل مثل اصلاندوز و همچنین اصابت ۵ خمپاره به شهرستان خدا آفرین در مرز ایران، اشاره کرده است و در نهایت در مطلب چهارم شماره شنبه ۱۲ مهر روزنامه خراسان نیز تنها یک مطلب درباره جنگ قره باغ منتشر شده است که آن هم به صورت عکس نوشت و دربخش نگاه سوم این روزنامه منتشر شده است، در توضیح این عکس آمده که روستاییان اصلاندوز در ایران در حال تماشای اصابت موشک و گلوله ها به آن منطقه هستند. در شماره یکشنبه ۱۳ مهر نیز تنها یک مطلب درباره قره باغ منتشر شده است و آن هم در قالب یک گزارش به صحبت های سخنگوی وزارت خارجه و اتمام حجت ایران با آذربایجان و ارمنستان درباره عدم تعرض به خاک ایران پرداخته است. در شماره دوشنبه ۱۴ مهر روزنامه خراسان نیز ۲ مطلب درباره جنگ قره باغ به انتشار رسیده است که اولین مطلب آن خبر از آغاز حملات ارمنستان و آذربایجان به شهرهای یکدیگر داده است و در دومین مطلب خود نیز در بخش تحلیل روز به جزئیات و نحوه ادامه روند جنگ قره باغ و جزئیات حملات نظامی طرفین می پردازد. در شماره سه شنبه ۱۵ مهر ماه روزنامه خراسان هم تنها یک مطلب درباره مناقشه قره باغ منتشر شده که در آن به جزئیات گفته های سخنگوی وزارت امور خارجه و موضع ایران مبنی بر بی طرفی و میانجیگری در این جنگ توجه کرده است. در این گزارش تحلیلی بر این زاویه دید و دیدگاه تاکید می شود که ایران رویکرد خود را به صورت بی طرف و در نقش میانجی گر مشخص کرده است. در آخرین شماره روزنامه خراسان در تاریخ چهارشنبه ۱۶ مهر هم بیشترین فضا به موضوع قره باغ داده شده است چرا که ۴ مطلب در این شماره درباره جنگ قره باغ به انتشار رسیده است. اولین مطلب در این شماره به جزئیات مکالمه تلفنی

حسن روحانی، رئیس جمهور ایران با رئیس جمهور آذربایجان پرداخته است و در آن به گفته های رئیس جمهور کشور مبنی بر لزوم پایان یافتن سریعتر جنگ و اینکه مناقشه قره باغ نباید زمینه ساز نفوذ تروریست ها به منطقه شود، به صورت کامل اشاره کرده است. دومین مطلب این شماره هم در قالب یک خبر در بخش جهان به گفته های پوتین درباره آتش بس فوری در قره باغ و بازگشت آرامش به منطقه قفقاز اشاره می کند. مطلب سوم روزنامه خراسان در تاریخ ۱۶ مهر ۹۹ در قالب یک عکس نوشت و در بخش نمای روز، به انتشارعکسی از یک موشک عمل نکرده در مناطق جنگی قره باغ پرداخته است و در توضیح آن عکس نوشته است که جنگ میان آذربایجان و ارمنستان به یک جنگ شهری تبدیل شده است. در آخرین مطلب منتشر شده در شماره ۱۶ مهر روزنامه خراسان، در بخش چهره های این روزنامه، به گفته های علی اکبر ولایتی درباره پایان یافتن هرچه سریعتر این جنگ و اینکه مناطق اشغالی در آذربایجان باید تخلیه شود، پرداخته است. به طورکلی می توان گفت روزنامه خراسان در ابتدا به موضع و رویکرد ایران مبنی بر بی طرفی در این جنگ و همچنین امنیت و آرامشی که هم برای آذربایجان و هم کشورهای منطقه با پایان یافتن این جنگ ایجاد می شود، تاکید می کند. البته شایان ذکر است که این روزنامه نسبتا در مقایسه با روزنامه های دیگر، به انتشار مطالب بیشتری درباره آذربایجان و مناطق اشغالی آن پرداخته است.